

Sylvain Neuvel

TULEVAISUUDEN
HISTORIA

MATKALLA TÄHTIIN I

Suomentanut Einari Aaltonen

LIKE

Raamatunkohdat Uudesta ja Vanhasta kirkkoraamatusta

Tämä teos on fiktiota. Kaikki tässä romaanissa kuvatut henkilöhahmot, organisaatiot ja tapahtumat ovat kirjailijan mielikuvituksen tuotetta tai niitä on käytetty fiktiivisiin tarkoituksiin.

Englanninkielinen alkuteos:
A History of What Comes Next
Take Them to the Stars, Book 1

Copyright © Sylvain Neuvel 2021
Published by agreement with The Gernert Company,
New York and Licht & Burr Literary Agency, Copenhagen

Suomenkielinen laitos © Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-38957-6

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

Tämän romaanin lukujen nimet ovat lauluja vuosilta, joihin sen kuvaamat tapahtumat sijoittuvat. Laulut voi kuunnella lukiessaan tai soittolistana. Soittolista löytyy Apple Musicista (kohdasta "Shared Playlists") haulla "take them to the stars". Soittolista löytyy myös kirjan lopusta. Se on lisätty myös Spotifyhyn, mutta palvelun listahaku ei ole kattava. Varmimmin listan löytää osoitteesta tinyurl.com/neuvell.

Kaikki sivilisaatiot matkustavat avaruuteen tai kuolevat sukupuuttoon.

– CARL SAGAN

JOHDANTO

Me olimme numero yhdeksänkymmentäkahdeksan.

Ahmet löysi päiväkirjani penkoessaan matkalaukkuani. Se oli minun vikani. Minun ei olisi pitänyt antaa hänen tulla mukaan. Hän sanoi, että halusi saada vastauksia kysymyksiinsä. Näin hänen katseestaan, että hän oli lukenut asioita, joita hänen ei olisi pitänyt lukea.

Olimme Berliiniin asettuneita armenialaisia kauppiaita. Saksa oli käynyt vuosikymmeniä Kulturkampfia katolista kirkkoa vastaan. Juutalaiset taas... Juutalaisilla on aina ollut vaikeaa Saksassa. Toisaalta vuonna 1910 kaikilla oli tukalaa, mutta meidän piti olla jotakin. Meidän oli turvallisinta tekeytyä ortodokseiksi, jotka olivat kotoisin harvojen tuntemasta maasta.

Äiti oli viisas valitessaan Berliinin. Kulttuuri-ilmasto oli aivan omanlaisensa, eikä Maan päällä ollut toista paikkaa, jossa olisi suhtauduttu tieteseen yhtä intohimoisesti. Berliini janoi kaikkea mahdollista. Se oli maailman nykyaikaisin kaupunki. Siellä oli jopa maanlainen, mikä oli eduksi, koska äidillä ei ollut ajokorttia. Hän ajatteli, että pistäisimme silmään, jos omistaisimme auton. Olimme kahvikauppiaita, mikä oli vähän kliseistä, mutta tutut asiat ovat omiaan rauhoittamaan ihmisiä. Omistimme kolmikerroksisen rakennuksen Kreuzbergissä ja pyöritimme pientä liikettämme sen yhteydessä. Asuimme liikkeen yläpuolella ja äiti oli rakentanut meille laboratorion kolmannen kerroksen asuntoon, jonka väitimme olevan vuokralla.

Ahmet oli oppinut mies Osmanien valtakunnasta. Tapasimme liikkeessä. Olin kolmekymmentävuotias, mutta Ahmet ei piitannut

siitä. Häntä ei haitannut, että minulla oli tytär. Sara oli vähän alle viisivuotias, kun muuimme Berliiniin. Ahmetia ei haitannut, että olin palavan kiinnostunut tieteestä. Häntä ei haitannut, että vietin vapaa-aikani omituisten kapistusten täyttämässä salaisessa huoneessa, eikä hän koskaan udellut menneisyydestämme sen jälkeen kun kielsin häntä kyselemästä. Ahmetista ei ollut vaivaa. Vajaa vuosi tapaamisemme jälkeen olimme jo naimisissa.

Ahmet kohteli meitä hyvin. Hän oli kiltti ja kunniallinen mies, kiltteys oli avainominaisuus. Niihin aikoihin oli pilvin pimein kunniallisia miehiä. Kun serbinationalistit murhasivat Franz Ferdinandin, Itävallan kunnialliset miehet julistivat sodan Serbialle. Venäjän kunnialliset miehet toimivat niin kuin kunniallisten miesten kuuluu: he kunnioittivat Serbian kanssa solmimaansa sopimusta. Saksan oli kunniallista asettua Itävallan rinnalle. Ranska asettui kunniallisesti Venäjän puolelle. Seitsemäntoista miljoonaa ihmisenhenkeä myöhemmin sota oli ohi ja kaikkien osapuolten kunnia tallella.

Äiti kuoli sodan aikana. Hän hirttäytyi aamiaisen jälkeen huhtikuisen kirpeänä aamuna vuonna 1915. Hän ajatteli, että hänen tyttärensä ja tyttärentyttärensä aika oli koittanut. Kolmea ei voi olla kovin pitkään.

Äiti oli hoitanut velvollisuutensa hyvin, niin kuin myös hänen äitinsä ennen häntä. Hän ja minä olimme numero yhdeksänkymmentäseitsemän. Minun tyttäreni ja minä olimme numero yhdeksänkymmentäkahdeksan. Olin oppinut kaiken, mikä minun oli määrä oppia ja astunut minulle osoitetulle polulle. Olin minulle asetetusta päämäärästä yhtä varma kuin auringonnoususta joka aamu. Varmuus ei ollut kestävää laatua. Kun olin siirtämässä äidin henkilökohtaisia tavaroita pois laboratorion, törmäsin laatikolliseen papereita, joita en ollut nähnyt aikaisemmin. Laatikko sisälsi käsin kirjoitettuja muistiinpanoja ja kymmeniä tieteellisiä tutkielmia edelliseltä vuosisadalta. Niiden joukossa oli matemaatikko Joseph Fourierin loistava tutkielma maapallon lämpötilasta,

jos sillä ei olisi suojaavaa ilmakehää, ja irlantilaisen fyysikon John Tyndallin tutkielma eräiden kaasujen vaikutuksesta infrapunasäteilyyn. Erityisesti huomioni kiinnittyi sähkökemian tutkineen Svante Arrheniuksen tutkielmaan. Hän oli esitellyt sen vuonna 1896 Tukholman fysikaaliselle seuralle otsikolla ”Ilman sisältämän hiilidioksidin vaikutus lämpötilaan maankamaralla”. Hän oli tehnyt laskelmia hiilidioksidipitoisuuden vaikutuksista Maan lämpötilaan. Tutkielmaa itseään enemmän minua kiinnostivat äitini marginaaleihin lisäämät lukemattomat merkinnät, joita oli erilaisista muisteista päätellen tehty monen vuoden aikana.

Äiti oli omistanut suurimman osan elämästään fysiikan tutkimukseen. Hän oli erityisen kiinnostunut sähkömagneettisista aalloista, mutta meidän muiden tapaan hän oli käyttänyt lisäksi runsaasti aikaa muuhunkin, kuten astrofysiikan, työntövoiman ja lentodynamiikan salojen selvittämiseen. Vuotta ennen syntymääni – arvatenkin juuri niihin aikoihin kun hän päätti hankkia lapsen – äiti oli kopioinut kaikki muistiinpanonsa sähkömagneettisista aalloista ja lähettänyt ne erälle lahjakkaalle Berliinin yliopiston opiskelijalle. Sen jälkeen hän teki satunnaisesti uusia kokeita, mutta suurimman osan ajastaan hän käytti ilmanäytteiden keräämiseen ja analysoimiseen. Hän oli ollut säännöllisessä kirjeenvaihdossa useiden yliopistojen professorien kanssa ja koonnut muistikirjoihin kolmekymmentä vuotta tietoa eri puolilta Eurooppaa. Äiti oli loistava fyysikko. Tällaisten ilmiöiden tarkastelu oli tylsää ja epäkiitollista. Miksi äiti oli tuhlanut aikaa sään seuraamiseen?

Löysin vastauksen hänen päiväkirjastaan. Äiti oli huolissaan, että meiltä loppuisi aika kesken. Hiilidioksidipitoisuudet nousivat nousemistaan, kasvit eivät kestäisi sitä, ja pian kaikki elämä tässä maailmassa sammuisi. Hän halusi tietää, kuinka nopeasti tilanne huononi ja voisimmeko me tehdä jotakin sen korjaamiseksi. Jos Maa oli tuomittu, äidin elämäntyö, samoin kuin yhdeksänkymmenenseitsemän esiäidin vaivannäkö ennen häntä, oli ollut suunnatonta ajanhukkaa. Hän oli lukenut päiväkirjamme, tuntenut

nahoissaan jokaisen esivanhempansa tuskan ja uhraukset. Hän oli nähnyt oman äitinsä kuolevan. Oliko kaikki valunut hukkaan? Hän halusi joka solullaan saada vastauksen siihen kysymykseen. Hänen piti selvittää, oliko elämillämme mitään merkitystä.

Vastauksen etsimisestä tuli myös minun elämäntehtäväni. Saan sen kuulostamaan kutsumukselta. Se ei ollut, ei ainakaan aluksi. Sota oli saanut äidin ponnistelemaan entistäkin ankarammin. Olin rauhan tullessa vielä lapsi ja muistikuvani kärsimyksestä saivat minut ajattelemaan, että jokaiseen hetkeen oli syytä tarttua hanakasti. Minusta meidän elämässämme tärkeintä oli matka, ei päämäärä. Jatkoin äidin tutkimustyötä harrastusmielessä. Suurin osa ajastani kului opettaessani Saralle kaiken tietämäni, ja se osoitautui paljon haastavammaksi kuin olin kuvitellut. Se oli minun keinoni paeta, samaan tapaan kuin leikekirjan kokoaminen tai vistin pelaaminen. Ennen kaikkea se taisi olla jotakin, minkä saatoin jakaa Ahmetin kanssa. En saa koskaan tietää, oliko synnä hänelle mieluisa työ vai minun uskoutumiseni hänelle – toivon mukaan sekä että – mutta hän omistautui asialle. Hän pysyi tukenani. Hän auttoi keräämään näytteitä. Hän matkusti jopa Ranskaan hankkimaan minulle paremman spektrofotometrin. Melkein kaksikymmentä vuotta hän oli pätevä apulaiseni, jatkuva tukeni ja turvani ja uskolinen aviomies. Hän oli myös suurenmoinen isä tyttärelleni.

Heinäkuun 18. päivänä vuonna 1925 ilmestyi Hitlerin *Mein Kampf*n ensimmäinen osa ja Sara synnytti tyttärentyttäreni. Annoimme hänelle nimeksi Mi'a, joka tarkoittaa sata arabiaksi. Kun New Yorkin pörssi romahti vuonna 1929, meidän oli aika lähteä. Hitlerin suosio oli kasvussa ja Yhdysvallat varmasti perisi takaisin lainat, jotka se oli sodan jälkeen myöntänyt Saksalle.

Meidän täytyi lähteä ennakoitua aikaisemmin. Mi'a oli silloin vasta seitsemänvuotias. Jälkeenpäin ajatellen se oli onni. Hindenburg voitti vaalit sen vuoden huhtikuussa, mutta olot eivät pysyneet rauhallisina pitkään. Hitler oli nousemassa valtaan. Lähdimme syyskuussa. Vuonna 1932 tapahtui vaikka mitä.

Amelia Earhart lensi yksin Atlantin yli. Olimme onnessamme. Se oli yksi monista asioista, jotka nytkäyttivät meitä lähemmäksi sen vuoden tavoitettamme, mutta lähinnä me olimme hengessä mukana. Kukaan meistä ei ollut lentänyt lentokoneella.

Atlantin toisella puolella Karl Jansky havaitsi avaruudesta peräisin olevia radioaaltoja. Sarasta ja minusta tuntui kuin olisimme avanneet ikkunan ihan uuteen paikkaan. Meidän oli mahdollista nähdä avarammin, laajentaa tietämystämme maailmankaikkeudesta. Ilta illan perään me pohdimme, mitä kaikkea voisimme löytää. Miltä tähden kuolema kuulostaisi, jos voisimme virittäytyä avaruuden taajuuksille? Millaisen radiosignaalin ihmiskunta lähettäisi avaruuteen? Suunnittelimme mielessämme radioteleskooppeja ja kuvittelimme, kuinka jättimäiset, taivaalle suunnatut lautasmaiset kiekot etsisivät elämän merkkejä.

Mitä muuta? Neutronit löydettiin viimeinkin. Minun on pakko myöntää, ettei se ollut yhtä jännittävää kuin maiden ja merien yli lentävä nainen tai avaruuden muukalaisten salakuunteleminen. Tyttärentyttäreni Mi'an mielestä se oli ihan mälsää. Mi'a puhui vain valtameren ylittämisestä. Partikkelifysiikka oli kuitenkin huomattavasti helpompaa, kun kaikki partikkelit olivat koossa. Olin tyytyväinen.

Emme saa koskaan tietää, oliko meillä mitään osaa noissa kehitysaskelissa. Ehkä jollakin menneisyydessä tekemällämme tutkimuksella oli... Sillä ei ollut merkitystä. Meidän täytyi ylittää valtameri. Nousimme Hamburg–Amerika Linien SS *Milwaukeeelle* 18. syyskuuta emmekä kertoneet siitä kenellekään. Matka New Yorkiin kestäisi yksitoista vuorokautta.

Kolmantena päivänä Ahmet löysi päiväkirjani. Hän oli merisairas ja penkoi matkalaukkuaani etsiessään pahoinvointilääkettä. Se oli minun vikani. Minun ei olisi pitänyt antaa hänen tulla mukaan. Näin hänen silmistään, että hän oli lukenut asioita, joita hänen ei olisi pitänyt lukea. Näin, ettei hän antaisi asian olla. Näin šakkilaudan edessäni ja totesin, että kaikki siirrot johtaisivat samaan

lopputulokseen. Šakkimattiin. Kun päätyy selkä seinää vasten ja tietää, että tilanteesta voisi selviytyä jollakin keinolla, jos vain keksisi millä, sitä hätääntyy. Kun tietää ehdottoman varmasti, että mitään keinoa selviytyä ei ole, rauha valtaa mielen. Hymyilin. Sanoin: ”Me olemme Kibsu.” Otin kynän hänen rintataskustaan, työnsin sen hänen sieraimensa ja rusautin sen kämmenelläni hänen kallonsa sisään. En usko, että hän kärsi. Odotin yöhön asti ja pudotin hänen ruumiinsa mereen.

En kerro Saralle. Joistain asioista on parasta vaieta. Jätin Berliinissä tekemäni passit sängylle. Kun saapuisimme Ellis Islandille, Sara ja Mi’a Baliania ei enää olisi. Sarah ja Mia Freed ottaisivat ensimmäiset askeleensa uudessa maailmassa. Kunpa saisin olla näkemässä sen, mutta minun aikani on tullut ja mennyt. Olemme nyt numero yhdeksänkymmentäyhdeksän. Kolmea ei voi olla kovin pitkään.

Sidon kassillisen pöytähopeita nyörillä nilkkaani, sillä se hoi-tuu. Taidan pukea sinisen leningin... Ahmet ilahtuu. Se oli hänen suosikkinsa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

1

Sentimental Journey

1945

Mitä sinun kaltaisesi pikkutyttö tekee näin lähellä etulinjaa? Niin mies sanoi, tietenkin saksaksi. Erittäin hyvä kysymys, tosin ”pikkutyttö” särähtää vähän korvaan. Minulla on ikää yhdeksäntoista vuotta, ei viisi. Me näytimme aina ikäistämme nuoremmilta. Oli miten oli, minusta olisi ollut tähdellisempää kysyä, miksi minä kävelin suoraa päätä SS:n juttusille sen sijaan että olisin hiipinyt sisään. Vielä alle viisi minuuttia sitten suoraa päätä sisään asteleminen tuntui hyvältä idealta. Rauhoitu, Mia. Kyllä se tästä.

En tietenkään halunnut tulla tänne. Nyt on vuosi 1945 ja käynnissä on helvetti toinen maailmansota. Anteeksi karkea kielenkäyttöni. Olen liikkunut amerikkalaisten sotilaiden porukoissa kuukauden. Olin seitsemänvuotias lähtiessäni Saksasta. En osannut aavistaakaan, että vielä joskus palaisin tänne. En muista paljon mitään niistä ajoista, mutta luulin... *toivoin*, että täällä oleminen tuntuisi... no, erityiseltä. Että mieleeni palaisi lapsuuden muistoja, haistaisin tuttuja hajuja, mitä tahansa.

Minut lennätettiin Ranskaan yhdessä USA:n XXI armeijakunnan sotilaiden kanssa. He olivat karkeatapäisiä rääväsuita, jotka kiroilivat ja syljeskelivät yhtenäen. Pidin heistä saman tien. He veivät minut salaa Saksaan Siegfried-linjan miehittämättömän aukon läpi. Kävelin parikymmentä kilometriä pelloilla ennen kuin löysin saksalaisen maanviljelijän, joka suostui kyyditsemään minut lähimpään kaupunkiin, jossa oli rautatieasema. Sieltä minä matkasin – en tiedä tarkkaan – vuosikymmeneltä tuntuneen ajan puolityhjässä junassa kohti koillista.

Nukuin ohittaessamme Bremenin ja Hampurin. Liittoutuneet moukaroivat Hampuria tuusan nuuskaksi. En halunnut nähdä sitä. En sortuneita rakennuksia, en tuhottuja elämiä. Enkä varsinkaan kuolleita. Olen nähnyt sodan mustavalkoisena. En todellakaan halunnut nähdä väreissä, kuinka 50 000 siviiliä paloi kuoliaaksi. Pysyin hereillä, kun ympärillä levittäytyi ohrapeltoja. Ja juurikasvainioita. Juurikkaita ja ohraa ja raiteiden kolketta loputtomiin. Klik-klak. Klik-klak.

Katsoin ihmisiä, joita nousi junaan ja poistui siitä. He olivat käveleviä esimerkkejä ihmisen peräänantamattomuudesta. Univormuun pukeutuneita lapsia itkun ja naurun välimailla. Voipuneita sairaanhoitaja matkalla helvetistä toiseen. Mies ja poika pakene-massa yöllisiä pommi-iskuja. He ovat useimpien muiden tapaan vaiti, vain kun vihertävän harmaita mantteleita ja sotilassaappaita kulkee ohi, isä sanoo vaimealla äänellä: ”Pidä pää alhaalla, poika.” Tavallisia ihmisiä epätavallisina aikoina. Me kaikki tuijotamme keltaisia peltoja ja kuvittelemme, ettei tämä ole todellista. Klik-klak. Klik-klak.

Rostockissa ylitimme pienen sillan. Sen ali virtaavassa joessa kellui ruumis. Nainen. Hän ajelehti kasvot alaspäin, ja punainen, valkotäpläinen leninki pullisteli veden pinnalla. Hän olisi voinut olla kuka tahansa. Minkä ikäinen tahansa. Tiedän vain, että hän oli kuollut eikä kukaan muu näyttänyt näkevän häntä. Odotin, että joku huomaisi hänet. Kukaan ei huomannut. Tuijotin naista niin pitkään kuin pystyin. Taivutin niskaani ja pidin käsiäni ikkunaa vasten, kunnes hän jäi taaksemme. Minun oli pakko katsoa häntä. En tiedä miksi. En vain voinut... olla piittaamatta hänestä.

Mies ja poika nousivat junasta pääteasemalla. Tuntia myöhemmin olin täällä, Peenemündessä asevoimien tutkimuskeskuksessa, jossa Wernher von Braun rakensi V-2-raketin. Tutkimuskeskus on kaupunki kaupungissa. Siellä on lentokenttä, voimalaitos ja kilometreittäin junaraiteita. Siellä taisi asua 12 000 ihmistä ennen kuin britit pommittivat sen maan tasalle. Tehtaat ovat nyt tiessään.

Samoin orjatyöläiset. Siellä on enää tiedemiehiä. Muutamia tuhansia aivoja ylisuudessa kaupungissa.

Tämä paikka antoi periksi ajat sitten. Päärakennus seisoo muista erillään, ikään kuin sen ympärille olisi unohdettu rakentaa maailma. Se on niin ruma, käytännöllinen ja mitäänsanomaton kuin vain rakennus voi olla. Seinät eivät vaivaudu enää kätkemään arpiaan. Nokeentuneita tiiliä. Laudoilla peitettyjä ikkunoita. Autioita katuja ja ränsistyneitä rakennelmia. Paikoista huolta pitäneet ovat joko kuolleet tai lähteneet. Jopa nurmikko tietää hävinneensä sodan. Joka paikassa haisee... En tiedä miltä. Ummehtuneelta. Jotenkin murheelliselta. Minun ei pitäisi olla täällä. Minulla on koti-ikävä, kaipaan omaa sänkyäni. Kaipaan... kaipaan äitiä.

Hän sanoi, että minun pitää tulla tänne. ”Mia, se täytyy tehdä.” Ymmärrän. Äidin työ mahdollisti kaikkien näiden ihmisten saavutukset, myös Wernher von Braunin, jota olen tullut tapaamaan. Sadan elämänkaaren taival oli tuonut meidät Berliiniin. Meidän työemme, meidän perintömme, oli täällä siroteltuna tuhansiin miehiin. Vapaaehtoisesti tai tahtomattaan he kaikki olivat nyt paholaisen palveluksessa ja turvautuivat meiltä saamaansa tietoon. Pian Saksa häviäisi sodan ja kaikki tuo tieto katoaisi. Emme voi sallia sitä. Säilyttäkää tieto. Niin yksi säännöistä kuuluu. Äiti sanoi, että hän välittää vain tiedosta, mutta hänestä silti sietämätöntä, että Hitler käyttää sitä omiin tarkoituksiinsa. Kunpa äiti olisi tullut tänne itse.

Hitlerin olisi pitänyt teloituttaa von Braun puoli vuotta sitten. Saksalaiset ovat jo hävinneet. He eivät vain vielä tiedä sitä. Kaikki muut pelaavat jo toista peliä, he taistelevat sotasaaliista. Voittajien riveissä siis. No, voittajat ryöstävät tämän maan. He kaluavat sen puhtaaksi kuin haaskalinnut. Ainoa kysymys on, kuka saa mehevimmät palat. Amerikkalaiset haluavat kovasti von Braunin, mutta vielä kiihkeämmin he haluavat, ettei kukaan muu saa häntä. Siksi minut lähetettiin tänne. Olen yhdeksäntoistavuotias, ja minun on määrä ampua saksalainen rakettitutkija, jos häntä ei saada värvät-

tyä venäläisten nenän edestä. Sanon että ampua. Varmaan kuristaminen, hukuttaminen ja kuoliaaksi kutittaminenkin kelpaisivat, mutta miehet lähettivät minut matkaan, joten heillä oli takuulla mielessään ampuma-ase. Sama väki ajattelee, että naisen paikka on keittiössä. Joko keittiössä tai saksalaisessa tutkimuskeskuksessa. Ota siitä sitten selvää.

Äiti hoiti valmistelut. Hän on OSS:n eli Office of Strategic Servicesin matemaatikko. Tiedustelupalvelun toiminta ei tosin ole erityisen strategista. Äidillä oli oikeanlainen ansioluettelo, hän piti huolen siitä, mutta se väki värvää ketä sattuu. OSS oli esimerkiksi palkannut Red Soxin – siis helvetti soikoon Boston Red Soxin – pelaajan esittämään sveitsiläistä fysiikan opiskelijaa ja – tämä on minusta kaiken huippu – tappamaan natsien etevimmän tiedemiehen, jos alkaisi näyttää siltä, että hänen avullaan Saksa voisi valmistaa ydinaseen. Tiedustelupalvelu palkkasi Julia Childin. Sen kokin! Lisäksi pulju lähetti teinitytön vihollisen linjojen taakse ajattelemta asiaa loppuun saakka, siltä ainakin vaikuttaa. Tätä kutsutaan operaatio Paperiliittimeksi. En tiedä miksi. En kysynyt. Äiti sanoi, että minun piti suostua, joten suostuin.

Täällä minä olen viisi kuukautta myöhemmin tapittamassa koiranpentumaisen hellyttävästi SS-miestä. Niin OSS käski minua tekemään, kirjaimellisesti. He käyttivät juuri niitä sanoja. Näytä nätiltä ja tapita koiranpentumaisen hellyttävästi, jos joudut pulaan.

Taidan olla pulassa. Minä töppäsin. Ilmoitin olevani Wernher von Braunin veljentytär Lili. Niin minä möläytin. Sanoin veljentytär. Minun piti sanoa serkku, mutta olen niin hermona, että menin sekaisin sanoissa. Veljentytär oli paha erehdys. Serkku on epämääräinen. Kaikilla on serkkuja, joita he eivät ole koskaan tavanneet. Veljentytär... Hän varmaan sanoo: ”Mikä veljentytär? Ei minulla ole Lili-nimistä veljentytärtä.” Vaikka SS-mies olisi utelias ja lähtisi mukaan leikkiin, tämä tajuaisi jo hänen ilmeestään, että jotakin epäilyttävää oli tekeillä. Älä jää murehtimaan sitä, Mia. Tehty mikä tehty. Tapita vain häntä koiranpentumaisen hellyttävästi.

Äiti oli saanut tehtävän kuulostamaan melkein helpolta. ”Von Braun kyllä ymmärtää. Hän on älykäs mies ja tutkija. Hän välittää vain työstään, Mia, ei siitä kenen palveluksessa hän on.” Toivon niin. Suunnitelmamme, jossa minä selviän tästä hengissä, perustuu tuon miehen itesesojeluvaistoon. Toivon vain...

Tiedän miksi tulin, nyt tajuan sen. Tuo terästorni. Korkea hiekkavalli. Tuolla on koelaukaisualusta VII. Von Braunin V-2 laukaisitiin juuri tuolta alustalta, ja se oli ensimmäinen ihmisen tekemä esine, joka nousi avaruuteen. Tuolta se ampaisi matkaan lokakuun 3. päivänä vuonna 1942. Seison täällä avaruuslentojen kehdoissa ja polveni lyövät loukkua. Täällä tiede ottaa edistysaskelia, täällä itää yksi ihmiskunnan suurimmista saavutuksista. Wernher von Braun suunnitteli raketin takanani olevan rakennuksen ylimmässä kerroksessa. Äiti haluaa minun näkevän sen. Hän haluaa, että näen yläkerran työhuoneen enkä kellarin tyhjää keskitysleiriä.

Tästä rakennuksesta johtaa betoninen kulkuväylä viereiseen rakennukseen. Arkkitehti piirsi sen kääntymään suorakulmaisesti. Varmaan esteettisistä syistä. Ihmiset ovat kuitenkin menneet suorinta tietä. Heidän uurtamansa kinttupolku on vajaan metrin levyinen ja reilut kaksikymmentä senttiä syvä. On vaadittu... valtavasti painetta uurtamaan sellainen ura. Joukoittain nälkiintyneitä ihmisiä raidallisissa univormuissa on raahustanut kohti hidasta kuolemaa kerta kerran jälkeen. Tämä kaupunki on orjatyöläisten rakentama. Niin kuin raketitkin. Täällä on tehty tutkimustyötä ja sorrettu ihmisiä, täällä on kärsitty.

Lukemattomia kuoli – tosin eihän se niin ole. Saksalaiset takuulla pitivät tarkkaa lukua kaikista. Massoittain ihmisiä kuoli eikä kukaan täällä liikauttanut eväänsäkään tehdäkseen siitä lopun. Ei minua tuijottava SS-mies numeron liian suuressa univormussa. Eivät insinöörit eivätkä kirjanpitäjät. Ei varsinkaan Wernher von Braun. Hänen rakettejaan satoi Lontooseen tuhatmäärin – kuolema lankesi taivaalta – mutta rakettiaseen rakentaminen vaati vielä enemmän ihmishenkiä kuin itse raketit tappoivat. En usko, että

hän olisi voinut estää sen, muttemme saa koskaan tietää varmasti, koska hän ei edes yrittänyt. Hänen sitoutumisensa oli ehdotonta, vielä senkin jälkeen kun Gestapo pidätti hänet valtiopetoksesta. Von Braun on tiedemies. Hän on myös SS-upseeri. Kuinka monella hyvällä ihmisellä on SS-univormu?

Sillä ei taida olla merkitystä. Yhdysvallat haluaisi värvätä hänet, vaikka hän harrastaisi kissanpentujen metsästämistä, enkä selviä tästä hengissä ilman hänen apuaan. Jos von Braun on aito aatteen mies, hän luovuttaa minut SS:lle. Jos hän on teeskentelijä, hän luovuttaa minut SS:lle. Jos hän haluaa antautua neuvostoliittolaisille, hän luovuttaa minut SS:lle. Halutessaan hän voi jäädä tänne. Venäläiset joukot ovat vajaan sadanviidenkymmenen kilometrin päässä.

Olen odottanut nyt reilut puoli tuntia. Tiedän, että jokin on vialla. En ole varma, pääsenkö minä pois täältä, jos asiat menevät pieleen. Ehkä. Voisin tarrata nuoren sotilaan kivääriin oikealla kädellä ja painaa sen hänen leukaansa vasten. Sitten painaisin hänen liipaisinsormeaan vasemmalla kädelläni. Saisin hoideltua hänet, mutta rakennuksen ulkopuolella on lähinnä avomaastoa. Minun pitää olla realistinen – Ei helvetti, tuossa hän nyt on. Tuo on von Braun.

Voi luoja. Siististi kammattut hiukset, päivettynyt iho. Hän näyttää Hollywood-näyttelijältä eikä tiedemieheltä. Äiti saattaa olla oikeassa. Von Braun vaikuttaa turhamaiselta, ei työlleen omis-tautuneelta. Tämä mies tekee tutkijan työtä hyvin istuvassa puvussa. Hänen ei tarvitse olla hyvä ihminen. Hänen pitää olla vain sen verran fiksu, että hän ymmärtää Saksan hävinneen sodan. Itsekkyyks sopii paremmin kuin hyvin. Toivon vain, että sanani hivelevät hänen egoaan. Hän lähestyy. Nyt valppaana.

– Lili!

Hymy. Hitto vie. Tämähän saattaa onnistua.

2

The Honeydripper

– Käyhän istumaan, Lili. Palaan pian.

Mies ei osaa sanaakaan englantia, mutta kuulostaa ihan Cary Grantilta. Hän hymyilee ja makeilee. Hänellä taitaa olla aina hurmausvaihe päällä. Tämä mies pitää siitä, että hänestä pidetään. Ei olisi mikään yllätys, jos hän oli kellistänyt puolet tämän paikan sihteereistä. Työhuoneen on tarkoitus tehdä vaikutus. Mahonkinen työpöytä, ylellinen matto ja kirjahyllyjä seinästä seinään. Huoneen pitäisi sijaita Oxfordissa, ei betonilaatikossa täynnä metallirojua. Kai tämä kaikki tuntuisi normaalilta, jollei ulkomaailmassa riehuisi sota, mutta nyt huone haiskahtaa pahasti tosiasioiden kieltämiseltä. Se huokuu kokonaisvaltaista teeskentelyä, se on kuin elokuvan lavastus. Hän on tehnyt itsestään pienen maailmansa kirkkaana loistavan tähden. Minun tarvitsee vain saada hänet vakuuttumaan, että minä ansaitsen roolin tässä elokuvassa. En vain tiedä, miten se onnistuu. En todellakaan tunne olevani mikään Katherine Hepburn.

Tunnen itseni lapseksi. Ainakin minä näytän keskenkasvuiselta. Leikkautin hiukseni. En tiedä miksi. Olin lähdössä seuraavana päivänä Saksaan. Lukemattomia asioita piti hoitaa, mutta minä menin leikkauttamaan hiukseni. Meidän asuntomme lähistöllä on hieno hiussalonki. Ohitan sen melkein joka päivä. Rikkaita ihmisiä menee salonkiin ja tulee sieltä ulos, ja he näyttävät niin... onnellisilta ja itsevarmoilta. Halusin ripauksen itseluottamusta. En ollut aikaisemmin kaivannut sellaista, mutta sillä hetkellä kaipasin. Olin lähdössä suorittamaan salaista tehtävää valtion laskuun. Se

oli pelottavaa mutta jännittävää. Halusin tuntea oloni... erityiseksi. Hah!

Hiukseni ovat nyt hartiapituiset, ja minulla on otsatukka. Heti kun katsoin peiliin, tajusin, että olin valehdellut itselleni. Typerää. Halusin muka tuntea olevani erityinen, mutta oikeasti halusin olla vain erilainen. Se oli ensimmäinen kerta, kun tein jotakin omin päin. Itsenäisesti. Yksin. En halunnut näyttää äidiltäni. Nyt näytän samanlaiselta kuin äitini teini-ikäisenä. Olen varma, että olemukseni herättää yhtä paljon luottamusta kuin minulla on sitä itseäni. En takuulla lämpenisi ehdotuksilleni, jos sattuisin olemaan von Braunin prameissa kengissä.

Vai en muka ole kuin äitini... Hyvä vitsi. Kuka muukaan voisin olla? Ilman häntä en edes tiedä, kuka olen. En tiedä, miksi pystyn murtamaan oven rasittumatta vähääkään ja miksi ihmiset ovat minusta arvoituksellisempia kuin differentiaaliyhtälöt. Äiti on ainoa henkilö, johon samastun. Olen *tismalleen* kuin hän. Näytän häneltä, ajattelen kuin hän. Minulla ei ole muuta kuin äitini. Elän elämäni seuraamalla hänen opettamiaan sääntöjä, tavoittelemalla hänen asettamaansa päämäärää.

Viekkä heidät tähtiin ennen kuin paha saa vallan ja tappaa heidät kaikki. Äitini sanoja. Äidinäitini sanoja, äidinäitini äidin ja hänen äitinsä sanoja. Elämämme tiivistyy yhteen lauseeseen, kouralliseen symboleja ikivanhassa korussa. Luulin sitä lahjaksi, kun äiti sanoi, että voisoin käyttää sitä. Nyt tuo kaulakoru tuntuu painavalta, kuin kahleelta.

Maailma on tuhoon tuomittu ja meidän täytyy saada ihmiset pois täältä. Se on tärkeää. Ei tämä sota, ei ensimmäinen eikä seuraava. Ei nainen joessa. Me taistelemme painovoimaa vastaan, ja von Braun voi auttaa meitä voittamaan taistelun. Äiti tietenkin sanoi tuon kaiken. Hän uskoo sen. Minä tiedän vain, että olemme yhtä, joten tottelen häntä. Niin sen on ilmeisesti määrä mennä.

3

Begin the Beguine

– Tiedätkö sinä, kuka minä olen? Katso ympärillesi. Minä loin tämän kaiken. Minä rakensin V-2:n! Jos amerikkalaiset olisivat tosissaan, he eivät olisi lähettäneet puheilleni pikkutyttöä.

Von Braun hymyilee. Mikä hyypiö! Aivan, herraseni. Olet iso kiho. Olemme vaikuttuneita. Hyvä uutinen on, ettei hän yrittänyt kähmiä minua. Se ja tieto, että he olivat jo kolme viikkoa sitten sopineet, että heidän pitäisi antautua USA:lle. Huono uutinen on, ettei von Braun kuuntele mitään, mitä minä sanon. En tiedä, joutuuko se sukupuolestani, ihoni väristä vai siitä, että näytän 14-vuotiaalta hikipingolta. Varmaan kaikista kolmesta ynnä olemuksestani, ei niin, että sillä olisi jotakin väliä. Mitä hän oikein kuvittelee? Että minä *haluan* olla täällä? Haluan kotiin pirttelölle kuuntelemaan Big Boy Crudupia samaan aikaan kun B-17 mattopommittaa tätä paikkaa. Mutta se ei ole mahdollista. Minun pitää olla täällä ja sietää häntä. Häntä ja kaupungillista natseja. Nyt tarvitaan olympiatason ylpeyden nielemistaitoa.

– Olen kuulkaa yhdeksäntoistavuotias. Ja ymmärrän kyllä. Oikein hyvin. Olette hyvin tärkeä mies, huippuälykäs. Tiedän sen, samoin Yhdysvallat. Maani tekee kaikkensa, jotta pääsette turvaan. Kuulkaa, maani ei lähettänyt tänne pikkutyttöä. Maani lähetti tänne Pattonin kolmannen armeijan. Kokonaan. Tulin vain varmistamaan, että olette edelleen hengissä, kun joukot ehtivät tänne saakka.

– Imartelemalla ei saavuta mitään, nuori neiti... Milloin joukot ovat täällä?

Mies tietää, että liehakoin häntä, mutta hän ei voi mitään itselleen. Sitten seuraa vaikea osa.

– Pian, ihan pian. Tosin valitettavasti venäläiset joukot ehtivät Peenemünde ennen sitä.

– ...

– Tarkoitan, ettemme voi jäädä tänne. Jos jäämme, te ette selviä hengissä viikkoakaan. Joko te kuolette tai alatte opiskella venäjää. Teidän täytyy tulla minun mukaani.

– Minne niin?

Se on erinomainen kysymys. OSS vastasi siihen yksinkertaisesti: ”Pois venäläisten kysistä USA:n joukkojen suuntaan.” Siinä oli tavallaan järkeä, kun tilanteesta tehtiin selkoa siirtelemällä pieniä leluja kartalla. Heistä oli kivaa työnnellä kepillä leluja kartan yli. Kartta oli pieni, he olisivat ihan hyvin ylettyneet osoittamaan sitä käsilläänkin, mutta heidän mielestään lelujen työntely kepin avulla sai touhun näyttämään jotenkin uskottavammalta. Venäläiset leluhahmot olivat punaisia ja amerikkalaiset sinisiä. Piti hakeutua pois päin punaisista leluista sinisten lelujen suuntaan. Yksinkertaista. Heidän pikku kartastaan tosin puuttui noin miljoona saksalaista hahmoa joka välistä. Pitää varmaan edetä askel kerrallaan. Meidän täytyy ottaa etäisyyttä pieneen punaiseen väkeen.

– Minne vain pois täältä, ja mieluiten ilman, että meidän peräämme ammutaan. Saksalaiset takuulla tietävät, että Peenemünde on menetetty. Oletteko saanut käskyn lähteä jonnekin?

– Kyllä vain.

...Niinkö? No minne? Ehkä tämä on jokin eurooppalainen juttu. Eräs äidin ystävä meni ennen sotaa Pariisiin. Äidin mukaan ystävä oli kysynyt eräältä naiselta, oliko lähistöllä postia ja nainen oli vastannut: ”On.”

– Minne, jos saan kysyä? Mihin teidät on määrätty lähtemään?

– Teillä amerikkalaisilla on osuva ilmaisu, miten se kuuluukaan?

Aivan. *Valitse vapaasti.*

Vau. Tiesin, että Saksan sodanjohto oli sekaisin, mutta tämä...

Von Braunin työpöydällä on yli kymmenen kirjallista käskyä eri ihmisiltä. Yhdessä maavoimien päällikkö halusi hänen tarttuvan aseisiin ja liittyvän itärintaman joukkoihin. Emme taida totella sitä käskyä. Toisessa hänet määrättiin pysymään aloillaan. Sanamuodot olivat kiehtovia. Noudattamatta jättäminen. Blaa blaa blaa. Välitön kuolemantuomio. Blaa blaa blaa. Teloituskomennuskunta. Tuossa sama juttu. Käsky jäädä aloilleen, käsky lähteä. Tuossa puolestaan käsky itseltään Kammlerilta.

Periaatteessa Kammler on von Braunin esimies. Virallinen titteli: Beauftragter zur besonderen Verwendung Heer, Armeijan erikoistehtäväpäällikkö tai jotain sellaista. Käytännössä Kammleria lähemmäs itse paholaista ei pääse. Ennen aseteknologian pariin siirtymistä Hans Kammler oli C-viraston, siis keskitysleirien rakentamisesta vastanneen C-viraston, johtaja. Nyt se paskiainen käski von Braunia ja tämän miehiä lähtemään Bleicherodeen Keski-Saksaan lähelle Mittelwerkin asetehdasta, jossa valmistettiin V-2-raketteja.

– Kammler taitaa olla paras vaihtoehtomme. Meidän pitäisi lähteä lounaaseen Bleicherodeen.

– Ei! Sinähän sanoit, että meidän täytyy odottaa amerikkalaisia. Ja nyt haluatkin lähteä heistä pois päin.

Se tosiaan kuulostaa järjenvastaiselta. Haluamme päästä pois Saksasta, emme painella maan sisäosiin. Meidät kuitenkin pysäytettäisiin ennen rajaa. Kerroin tavallaan totuuden. Amerikkalaisten suunnitelmana on saada meidät pois maasta, nimittäin jyräämällä Saksan joukot pois tieltään ja marssimalla luoksemme. Tällä haavaa meidän on järkevintä pelata aikaa.

– Niin, aivan. Mutta koska emme voi jäädä tänne, meidän on mentävä jonnekin muualle. Meidän täytyy myös pysyä hengissä. Tarvitsemme apua, ja koska olemme Saksassa, saksalaisilla on parhaat edellytykset auttaa meitä. Ette voi piileskellä omilta joukoiltanne viikkokausia. Noudattakaa samaanne käskyä, mitä tahansa niistä. Meidän pitää vain pelata aikaa.

Hiljaisuus. Hän taitaa tietää, että olen oikeassa. Joko hän ei